

2025-10-14 Nr. NV-2263

VYRIAUSYBĖS IŠVADA Nr.: TAP-25-923(3) TAIS-25-9574(4)	DĖL MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-242-8, 72 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-155 IR DARBO KODEKSO 57 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XVP-156		
	Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Pateikimo Seimui terminas 2025-05-21	Švietimo, mokslo ir sporto ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2025-10-14	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Grąžinti tobulinti

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Seimo narių grupė (B. Vėsaitė, L. Šedvydis, O. Leiputė, R. Kaunas) įstatymų projektais Nr. XVP-155 ir XVP-156 siūlo tobulinti mokslo ir studijų institucijų darbuotojų darbo santykių reglamentavimą. Pagrindiniai siūlomi pakeitimai:

1. Terminuotų darbo sutarčių peržiūra – siūloma, kad dėstytojai ir mokslo darbuotojai po teigiamo atestacijos įvertinimo galėtų pereiti prie neterminuotų darbo sutarčių, taip užtikrinant darbo stabilumą ir mažinant darbo santykių neapibrėžtumą.
2. Darbo užmokesčio reguliavimas – siūloma įtvirtinti nuostatą, kad darbo užmokesčio didinimas akademinei bendruomenei turi būti užtikrintas vadovaujantis švietimo ir mokslo šakos kolektyvinės sutarties nuostatomis, taip siekiant užkirsti kelią galimybei aukštosioms mokykloms nevykdyti šios pareigos.
3. Darbo santykių nutraukimo procedūrų aiškumas – siekiant suderinti Mokslo ir studijų įstatymo ir Darbo kodekso nuostatas, siūloma užtikrinti, kad dėstytojai ir mokslo darbuotojai būtų atleidžiami laikantis bendrųjų Darbo kodekso garantijų, o neatestuoti asmenys galėtų būti atleisti nepažeidžiant teisėtų lūkesčių ir stabilumo principų.
4. Amžiaus diskriminacijos prevencija – siūloma keisti Mokslo ir studijų įstatymo nuostatas, kurios leidžia nutraukti darbo sutartis su dėstytojais ir mokslo darbuotojais, sulaukusiais pensinio amžiaus. Jų darbo santykiai galėtų būti tęsiami atsižvelgiant į darbo rezultatus ir institucijos poreikius.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Vyriausybės išvadoje siūloma pritarti įstatymų projektų Nr. XVP-155 ir Nr. XVP-156 nurodytiems siekiams – užtikrinti aiškų ir teisingą darbo santykių reglamentavimą akademinėje bendruomenėje, siekti Mokslo ir studijų įstatymo ir Darbo kodekso dermės ir teisinio aiškumo, užkirsti kelią darbuotojų diskriminacijai, pagerinti dėstytojų ir mokslo darbuotojų socialines garantijas ir darbo stabilumą, užtikrinti kolektyvinės sutarties laikymąsi, tačiau:

- nepritarti Darbo kodekso pakeitimo projektui,
- nepritarti Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimo projektu siūlomoms teisinio reguliavimo priemonėms ir pasiūlyti Seimui jas tobulinti.

Siūloma nepritarti siūlymams:

- įtvirtinti Darbo kodekse specialų darbo sutarties nutraukimo pagrindą, taikomą tik dėstytojams ir mokslo darbuotojams, kurių veikla įvertinta neigiamai.
Darbo kodeksas nustato bendrąsias darbo santykių reguliavimo taisykles, kurios taikomos visiems darbuotojams, nepriklausomai nuo jų profesijos ar pareigų. Specifiniai reikalavimai, susiję su tam tikrų profesijų darbuotojų atleidimu ar kitais darbo santykių aspektais, nustatomi įstatymuose, reglamentuojančiuose konkrečias veiklos sritis (šiuo atveju – Mokslo ir studijų įstatyme),
- įtvirtinti Mokslo ir studijų įstatyme pareigą aukštosioms mokykloms laikytis šakos kolektyvinės sutarties.
Tokios pareigos įtvirtinimas aukštosioms mokykloms, kurioms Vyriausybė neatstovauja arba atstovauja, bet jose nėra profesinių sąjungų organizacijų, pasirašiusių šią sutartį, narių, prieštarauja Darbo kodekso nuostatomis. Įstatymų projektų sieki – užtikrinti kolektyvinės sutarties laikymąsi – galima pasiekti esant dabartiniam teisiniui reglamentavimui,
- pripažinti netekusiomis galios Mokslo ir studijų įstatymo nuostatas dėl amžiaus ribos, iki kurios dėstytojai ir mokslo darbuotojai gali dirbti mokslo ir studijų institucijose.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

Šios nuostatos užtikrina nuoseklią ir optimalią mokslo darbuotojų ir dėstytojų kaitą, aukštojo mokslo kokybę, siejamą su mokslinės ir pedagoginės veiklos dinamika, lygiavertės sąlygas skirtingoms mokslo ir studijų institucijoms.

Siūloma Mokslo ir studijų įstatyme nustatyti:

- **su asmeniu, laimėjusiu konkursą dėstytojo ar mokslo darbuotojo pareigoms eiti, sudaroma neterminuota darbo sutartis. Mokslo ir studijų institucijos nustatyta tvarka šiam asmeniui gali būti patvirtinamas jo veiklos planas ne ilgesniam nei 5 metų laikotarpiui. Jeigu veiklos plano įgyvendinimas įvertinamas neigiamai, darbuotojas atleidžiamas. Darbuotojas, kurio veikla įvertinama neigiamai, apie atleidimą iš darbo turi būti įspėtas ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų. Atleidžiamam darbuotojui išmokama 1 mėnesio jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išmoka.**

Šiuo metu galiojančio teisinio reguliavimo, numatančio, kad su konkursą laimėjusiu asmeniu sudaroma terminuota 5 metų darbo sutartis, siūloma atsisakyti – tai neužtikrina darbo santykių stabilumo ir aiškių darbuotojo perspektyvų,

- **neatestuotas darbuotojas apie atleidimą iš darbo turi būti įspėtas ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų. Atleidžiamam neatestuotam darbuotojui išmokama 1 mėnesio jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išmoka.**

Šiuo atveju atsakomybė už atleidimą tenka neatestuotam darbuotojui, todėl siūloma asmeniui nustatyti ne tokias pačias garantijas, kaip darbuotojui, kuris atleidžiamas darbdavio iniciatyva nesant jo kaltės,

- **darbuotojui sulaukus pensinio amžiaus, jo neterminuota darbo sutartis paprastai pasibaigia paskutinę tų studijų (mokslo) metų pabaigos dieną. Apie tai darbuotojas įspėjamas ne vėliau kaip prieš 10 darbo dienų, jam išmokama 2 jo vidutinių darbo užmokesčių dydžio išeitinė išmoka, o jeigu darbo santykiai truko trumpiau negu vienus metus, – 1 jo vidutinio darbo užmokesčio dydžio išeitinė išmoka.**

Tokiu būdu Mokslo ir studijų įstatyme bus nustatyta darbo sutarties pabaiga, išeitinės išmokos dydis, o reguliavimas taikomas visam sektoriui,

- **mokslo ir studijų institucija terminuotą darbo sutartį gali pratęsti dar vienam, ne ilgesniam kaip 1 metų laikotarpiui, atsisakant ribojimo, kad pakartotinai be konkurso šie asmenys gali būti priimami tik po 2 metų nuo terminuotos darbo sutarties pabaigos.**

Siekiant užtikrinti sklandų mokslo ir studijų institucijų pasirengimą siūlomiems pokyčiams, **siūloma, kad naujas teisinis reguliavimas įsigaliotų 2026 m. rugsėjo 1 d. Jis būtų taikomas dėstytojams ir mokslo darbuotojams, priimtiems į pareigas nuo šios datos. Iki 2026 m. rugsėjo 1 d. į pareigas priimtų dėstytojų, mokslo darbuotojų ir tyrėjų pareigos ir kitos darbo sąlygos galės būti keičiamos tik gavus jų sutikimą.**

Detali informacija ir siūlymų pagrindimas pateikti nutarimo projekte ir jo teikime.

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Nutarimo projekto rengėjai nurodo, kad su Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimu 2025 m. birželio 4 d. ir 26 d. buvo organizuoti susitikimai dėl Lietuvos švietimo ir mokslo šakos kolektyvinės sutarties pakeitimo. Šiuose susitikimuose buvo diskutuota ir dėl nutarimo projektu pateiktų pasiūlymų, išklausa Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimo ir kitų švietimo bendruomenės profesinių sąjungų pozicija dėstytojų ir mokslo darbuotojų darbo santykių aktualijomis.

Birželio 26 d. susitikime kartu su profesinių sąjungų atstovais dalyvavo ir aukštųjų mokyklų bei mokslinių tyrimų institutų atstovai, šiame susitikime buvo išklaustos visų šalių nuomonės dėl Mokslo ir studijų įstatymo ir Darbo kodekso nuostatų, susijusių su darbo santykių aktualijomis, taikymo praktikoje, šių nuostatų teisinio aiškumo stokos, pasitaikančios darbuotojų diskriminacijos, socialinių garantijų ir darbo stabilumo, kitų aspektų, taip pat pasiūlymų teisinio reglamentavimo priemonėms įstatymų projektų tikslams pasiekti.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Nutarimo projektas teiktas derinti Teisingumo ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Lietuvos universitetų rektorių konferencijai, Lietuvos kolegijų direktorių konferencijai, Lietuvos aukštųjų mokyklų profesinių sąjungų susivienijimui.

Lietuvos kolegijų direktorių konferencija darbo tvarka informavo, kad projektui esminių pastabų ir pasiūlymų neturi. Lietuvos valstybinių mokslinių tyrimų institutų direktorių konferencija raštu informavo, kad pritaria nutarimo projektui. Į Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateiktas pastabas ir pasiūlymus buvo atsižvelgta, į Teisingumo ministerijos pastabas – atsižvelgta iš esmės.

Nutarimo projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2025 m. liepos 23 d. išvadoje Nr. NV-1676 ir Socialinės politikos grupės 2025 m. liepos 23 d. pažymoje NV-1688 pateiktas pastabas ir pasiūlymus.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMA

2025 m. rugsėjo mėn. nutarimo projektas darbo tvarka buvo pristatytas įstatymų projektų Nr. XVP-155 ir Nr. XVP-156 iniciatoriams – Seimo nariams B. Vėsaitei ir L. Šedvydžiui (atskirai).

Nutarimo projektas apsvarstytas 2025-10-14 tarpinstituciniame pasitarime.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Lietuvos universitetų rektorių konferencija, atsižvelgdama į tai, kad Mokslo ir studijų įstatymo pakeitimas dėl neterminuotos darbo sutarties sudarymo su asmeniu, mokslo ir studijų institucijoje laimėjusiu konkursą dėstytojo ar mokslo darbuotojo pareigoms eiti, tiesiogiai palies visas aukštąsias mokyklas ir dėl jo nėra pasiektas bendras sutarimas, teigia, kad būtina platesnė diskusija šiuo klausimu – siūlo atidėti sprendimo priėmimą ir skirti papildomą laiką suinteresuotų šalių nuomonei suderinti.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Kristina Miliauskaitė

Socialinės politikos grupė, patarėja